

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 EU:n alue- ja rakennepoliitiikan ohjelma

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF)

Valintaesitys

22.11.2023 Dnro: EURA 2021/900460/09
02 01 01/2023/ESAVO

Hankkeen perustiedot

Hankkeen julkinen nimi
Etelä-Savon metsien kokonaiskestävä käsittely – tutkimuksesta työkaluja

Hakijan virallinen nimi
Luonnonvarakeskus

Hakemusnumero
900460

Saapumispäivämäärä
10.11.2023

Alkamispäivämäärä
01.01.2024

Päätymispäivämäärä
31.12.2025

Viranomainen
Etelä-Savon maakuntaliitto

Kokouksen päivämäärä

Hakuilmoitus
Uudistuva ja osaava Suomi ohjelman 2021-2027
kevään 2023 JTF haku

Hakuilmoituksen tunnus
ESALII-007

Käsittelijä
Jyrki Martti Tapio Kuva

Toimintalinja
7 Oikeudenmukaisen siirtymän Suomi

Erytystavoite
7.1. Turpeesta luopumisen alueellisesti oikeudenmukainen siirtymä

Tukimuoto
Alueellinen kehittämistuki: kehittämishanke

Hanke toteutetaan: Ryhmähankkeena, johon kuuluu tämän päähankkeen lisäksi muiden toteuttajien osahankkeita

Ryhmähanketunnus: R-00843

Ryhmähankkeen muut toteuttajat

Toteuttajan nimi	Toteuttajatyyppi	Y-tunnus
Itä-Savon koulutuskuntayhtymä	Osahankkeen toteuttaja	0207390-8
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy	Osahankkeen toteuttaja	2472908-2

Perustele, miksi hanke toteutetaan ryhmähankkeena

Etelä-Savossa metsien merkitys on hyvinvoinnin tuottajana strateginen. Toimintaympäristö on kuitenkin voimakkaassa muutoksessa kestävä kehityksen näkökulmasta. Metsien kestävä hyödyntäminen lyhyellä ja pitkällä aikavälillä vaatii ennakoivaa ja entistä monipuolisempaa osaamista. Moniin tulevaisuusriskeihin (ilmastonmuutos, globaalit trendit, työvoiman saatavuus, osaamispuutteet) varautuminen vaatii käytännön toimintamallien muuttamista sekä toimijoiden koulutuksen sisällöllistä laajentamista ja ajantasaistamista. Näiden muutosten toteuttamiseksi tarvitaan ajantasaiseen tutkimus- ja kehitystyöhön perustuvaa tietoa ja menetelmiä, jotka ovat nopeasti ja helposti saatavilla oppimiseen ja käytännön päätöksentekoon soveltuvassa muodossa. Tiedon saavutettavuuden ja käytäntöön viennin tehostamiseksi hankkeessa kehitetään maakunnallisten metsään liittyvien osaamiskärkien välistä yhteistyötä, paikkakuntien välistä yhteistyötä lisäten.

Tätä työtä ei voida toteuttaa minkään hankkeeseen osallistuvan toimijan perusvoimavaroilla eikä itsenäisesti vaan keskinäisen synergian aikaansaamiseksi tarvitaan yhteiseen tavoitteeseen mahdollistava resurssi ja yhteinen kehityshanke.

Kuvaus hankkeen sisällöstä

Tausta

Metsien käsittelyyn vaikuttavat yhä enemmän alati muuttuvat ja voimistuneet haasteet ja riskit niin elinympäristössä kuin sosioekonomisessa toimintaympäristössäkin. Niistä merkittävimpiä ovat Ilmastomuutoksen aiheuttamat kasvuympäristön muutokset ja riskit metsien elinvoimaisuudelle ja kasvukyvyille, puunkäytön kysynnän kasvu samalla kun puuntuonti Venäjältä on loppunut, tarve vahvistaa metsien hiilensidontaa ja metsäympäristön vähentynyttä monimuotoisuutta. Näiden isojen muutoksen vaikutukset korostuvat Etelä-Savossa, jossa metsien merkitys hyvinvointiin on suurempi kuin Suomessa keskimäärin

Ratkaisuna metsien monitavoitteisen ja kokonaiskestävän käytön haasteisiin on löytää sellaisia metsien käsittelyn keinoja, jotka mahdollisimman hyvin sovittavat yhteen eri tavoitteita.

Etelä-Savon metsät ovat rakenteeltaan hyvin monipuolisia, minkä vuoksi niiden käsittelyssä voidaan soveltaa erilaisia käsittelymenetelmiä. Kasvupaikat ovat ravinteikkaampia ja lehtipuuston osuus metsissä on suurempi kuin Etelä-Suomessa keskimäärin, mikä lisää käsittelyvaihtoehtojen määrää. Toisaalta Etelä-Savon metsiin kohdistuu myös paljon monikäyttöpaineita. Talouden kannalta keskeisen puun- ja biomassan tuotannon ohella virkistys- ja matkailu ovat merkittäviä metsänkäsittelyssä huomioon otettavia tekijöitä. Vesistöjen rikkomassa metsäympäristössä metsänkäsittelyn vesistövaikutukset on saatettava minimiin. Myös metsien monimuotoisuutta edistävälle luonnonhoitotoimille ja suojelun lisäämiselle on tarvetta, kuten muuallakin eteläisessä Suomessa.

Kokonaiskestävyyden haasteisiin vastaaminen on ollut kantava tutkimus- ja kehitysteema viime vuosein ajan tutkimuslaitosten ja yliopistojen tutkimusportfolioissa. Paljon uutta ja sovellettavissa olevaan tietoa on kertynyt ja sitä tuotetaan parhaillaan meneillään olevissa lukuisissa tutkimus- ja kehityshankkeissa.

Tavoitteet

Hanke auttaa ratkaisemaan metsien kokonaiskestävän käytön ja yhteensovittamisen haasteita tuomalla Etelä-Savon alueen toimijoille käyttöön tälle alueelle soveltuvat keinot ja toimintamallit metsien hyödyntämiseen.

Hankkeen päätavoitteina on 1) tunnistaa Etelä-Savon metsiin soveltuvimmat kokonaiskestävät käsittelymenetelmät, joilla voidaan varmistaa puun- ja bioenergiatuotannon sekä muiden metsiin perustuvien elinkeinotoimintojen kestävyys kannattavasti ja kustannustehokkaasti, lisätä metsien elinvoimaisuutta, monimuotoisuutta ja tuhonkestävyyttä, sekä edistää metsien hiilensidontaa, 2) edistää Etelä-Savon metsäelinkeinojen tutkimuspohjaista kehittämistä ja metsien kokonaiskestävää käyttöä korkeaa-, ammatti- ja täydennyskoulutuksen kautta, 3) hyödyntää ja kehittää alueen innovaatioalustoja ja valtakunnallista koulutusympäristöjä.

Hanke hyödyntää neutraalia tutkimustietoa asiantuntevasti soveltamalla, sekä tiedon rajoitteet ja mahdollisuudet ymmärtäen. Hanke jalkauttaa tutkimustietoa, ratkaisumalleja ja räätälöityä päätöstukea konkreettisesti metsiä monipuolisesti hyödyntävän elinkeinotoiminnan tueksi yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa.

Toteutus

Hankkeen toteuttavat organisaatiot ovat Luonnonvarakeskus (Luke), Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK ja Ammattiopisto Samiedu. Luke on Suomen johtava metsien ja niiden käytön tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatio. XAMK harjoittaa kattavasti koulutus-, tutkimus- ja kehitystoimintaa metsäbiotalouden alalla. Sillä on laajat ja aktiiviset yhteistyöverkostot alueen toimijoiden kanssa, Samiedu on metsäalan perustutkintojen oppilaitos, joka niiden lisäksi koulutusta ja palveluja myös yrityksille.

Hankkeessa selvitetään ensin skenaariotarkastelun avulla, miten erilaiset ja eri käyttömuotoja painottavat käsittelystrategiat vaikuttavat Etelä-Savon metsien käyttömahdollisuuksiin ja metsien kehitykseen maakunnan tasolla. Myös aluetaloudellisia vaikutuksia selvitetään. Samalla kartoitetaan alueen metsäelinkeinoitoimijoiden tulevaisuustarpeet ja tunnistetaan toteuttamiskelpoisimmat toimintamallit. Tiedon ja osaamisen osuvuus varmistetaan kehittämällä toimijakohtaisesti parhaiten soveltuvia palveluita ja menetelmiä tiedon jalkauttamiseksi. Tiedon ja osaamisen käytäntöön viennin menetelmiä pilotoidaan yhdessä eri kohderyhmien kanssa, sekä viestitään hankkeen tuloksista.

Hankkeen toimenpiteet

Hanke toiminta on ryhmitelty neljään työpakettiin, jotka ajoittuvat tasaisesti kaksivuotisen hankkeen eri vaiheisiin.

Työpaketti 1. Metsien käsittelyvaihtoehtojen vaikutukset Etelä-Savon metsiin ja eri toimien vaikuttavuus metsien kokonaiskestävään käyttöön (Luke, Xamk, Samiedu & sidosryhmät).

Hankkeen aluksi selvitetään, miten erilaiset ja eri käyttömuotoja painottavat käsittelystrategiat vaikuttavat Etelä-Savon metsien käyttömahdollisuuksiin ja metsien kehitykseen maakunnan tasolla. Selvitys tehdään skenaariotarkastelun avulla, jossa tuotetaan Luken laskentamenetelmillä käyttäen lähtötietona uusimman valtakunnan metsien inventoinnin mittausaineistoa Etelä-Savon maakunnan alueella. Eri tavoin painotettavia käyttömuotoja skenaarioissa ovat mm. hakkuukertymien suuruus, metsien hiilensidonta, monimuotoisuuden lisääminen, tuhoriskejä minimoivat metsänkäsittelystrategiat. Työpakettin tuloksena voidaan tunnistaa erilaisten käsittelystrategioiden vaikutusten mittakaava metsien eri käyttömuotoihin. Samalla selvitetään millaisia kompromisseja (trade-off) joudutaan tekemään, kun jotain tavoitetta painotetaan toisen tavoitteen kustannuksella (esimerkiksi hakkuumäärät vs. metsien hiilensidonta). Kaikkiin skenaarioihin liittyy myös tarkastelu niiden aluetaloudellisista vaikutuksista (mm. bkt- ja työllisyysvaikutukset). Työpakettin aluksi skenaarioiden sisällöt määritellään yhdessä hankepartnerien ja sidosryhmien edustajista koostuvan ohjausryhmän yhteisissä työpajoissa.

Työpaketti 2. Tulevaisuustarpeiden ja toteuttamiskelpoisimpien toimintamallien tunnistaminen (Xamk, Samiedu, Luke + sidosryhmät)

Xamk ja Samiedu kokoavat metsäelinkeino tiedontarpeet sidosryhmiltä, joita ovat esimerkiksi yritysten ja organisaatioiden metsäasiantuntijat, metsänomistajat ja metsäkoneenkuljettajat. Koulutusorganisaatioiden vuoropuhelu alueen elinkeinoelämän toimijoiden kanssa tuottaa tietoa organisaatioiden tulevaisuudentarpeista. Työpakettin toimenpiteenä haastatellaan vähintään 10 alueen metsäelinkeinoitoimijaa ja selvitetään, mitkä ovat heidän mielipiteensä tulevaisuuden tiedontarpeista. Kun metsiä hyödyntävien eri toimijoiden tulevaisuustarpeet ja tavoitteet on kartoitettu, niiden perusteella arvioidaan ja priorisoidaan sellaiset toimintamallit ja metsänkäsittelymenetelmät, joiden avulla Etelä-Savon alueella voidaan parhaiten turvata toimijoiden tavoitteiden mukaiset, mutta samalla kokonaiskestävät metsänkäsittelymallit. Työ tukeutuu työpaketti 1:n tuloksiin, joiden pohjalta etsitään sellaiset konkreettiset toimintamallit, jotka ottavat huomioon Etelä-Savon metsien luontaiset edellytykset ja metsänhoidossa huomioon otettavat erityispiirteet.

Työpaketti 3. Tiedon jalkautuksen menetelmien räätälöinti eri toimijoille (Luke, Xamk ja Samiedu)

Tässä työpaketissa kootaan eri lähteistä uusin soveltamiskelpoinen tutkimustieto ja kehitystyön tulokset hankkeen kohderyhmien saavutettavaan ja soveltamiskelpoiseen muotoon.

Luke keskittyy kehittämään Punkaharjun tutkimuspuistoa ja sen virtuaalista käyttöliittymää kokonaiskestävän metsäbotalouden valtakunnallisena esittelykokonaisuutena ja oppimisympäristönä. Näyteikkuna koostuu Luken Punkaharjun tutkimuspuiston metsäkohteiden ja Metsähallituksen hoitaman Punkaharjun luonnonsuojelualueen käynti- ja nähtävyyshankkeista, Suomen Metsämuseo Luston valtakunnallisten näyttelyistä ja palveluista, sekä virtuaalisesta metsäbotalous.fi –portaalista. Metsäbotalouden näyteikkunaa täydennetään metsäkohteilla, joissa tuodaan esille metsäbotalouden eri näkökulmia ja tutkimustiedon pohjalta tunnistettuja mahdollisuuksia ja haasteita metsien kestävä käyttöön ja botalouden elinkeinojen edistämiseksi. Xamkin metsätalouden koulutuksella on opetusmetsä, johon perustetaan vastaavia demonstraatiokohteita. Kohteilla hyödynnetään Punkaharjun Tutkimuspuiston ja VR-puiston sisältöjä. Kohteilla havainnollistetaan ilmastonmuutoksen mukanaan tuomia haasteita kuten metsätuhoja, ja myös sitä, miten metsien eri käsittelyvaihtoehdoilla voidaan varautua ilmastonmuutoksen mukanaan tuomiin uhkiin.

Luke viimeistelee yhdessä Xamkin ja Samiedu:n kanssa MOTTI-metsikkösimulaattorista ohjelmistoversiot, jotka soveltuvat toisaalta opiskelijoiden tarpeisiin (OPEMOTTI), sekä muiden koulutuksen ja kurssituksen kohderyhmien, kuten metsänomistajien omatoimiseen käyttöön (MOTTI). Ohjelmistoversiot ovat kaikkien saatavilla ja niiden avulla voidaan havainnollistaa konkreettisesti metsikön eri kasvatusvaihtoehtojen vaikutuksia metsän kehitykseen ja metsän eri käyttömuotoihin.

Samiedu ja Xamk toteuttavat sisältöjen muotoilua uusiksi koulutuspalveluiksi (etä-, lähi- ja maastokoulutukset), pilotoi Luken tuottamia digitaalisia innovaatioalustoja ammatillisessa ja AMK koulutuksessa.

Työpaketti 4. Toteuttamiskelpoisimpien toimintamallien jalkautus (Xamk, Samiedu, Luke + sidosryhmät)

Pilotoidaan kehitettyjä tiedon käytäntöön viennin menetelmiä yhdessä eri kohderyhmien kanssa. Viestitään hankkeen tuloksista ja siinä kehitetyistä menetelmistä ja toimintamalleista.

Luke tarjoaa Näyteikkunan (Punkaharjun tutkimuspuistoa ja sen virtuaalista käyttöliittymän) sisältöjä hankkeen kohderyhmille. UNITE lippulaivahankkeen viestintäyhteistyön kautta sisältöjä tarjotaan Itä-Suomen yliopistoon muotoiltavaksi opetusharjoitteluna, kenttäkursseina, kv summerschooleina, opinnäytteinä, oppimisprojektien tehtävinä ja verkkokurssien sisältöinä. Yhteistyössä metsäelinkeinojen toimijoiden kanssa lisätään vuorovaikutusta peruskouluopetuksen konkreettisten tutkimuspuiston teemapäivien kautta. Metsien käytöstä kiinnostuneelle kansalaisille Näyteikkunan sisältöjä esitellään lisäämään ja laajentamaan ymmärrystä metsien kokonaiskestävästä käytöstä ja siihen perustuvasta metsäbotaloudesta. Tähän ei riitä pelkkä tiedon tuottaminen, vaan tietoa ja näyteikkunan havaintokohteita muokataan ja jalostetaan niin, että näyteikkunaan tutustuva kokee oivalluksia ja tuntee elämyksiä. Kestävän metsäbotalouden hyväksyttävyyden, myös Suomen rajojen ulkopuolella, ainakin Euroopan Unionin päättäjien asenteissa on hankkeen pitkän aikavälin tavoite. Hankkeen tavoitteena on myös vaikuttaa lapsiin ja nuoriin niin, että heidän metsäsuhteensa syvenee ja he kokevat metsän ja metsäalan kiinnostavaksi ja houkuttelevaksi.

Lisätietoja hakemuksesta

Hankkeen toteutusalue

Onko hankkeen toiminta valtakunnallista?

Ei

Maakunnat

Etelä-Savo

Kunnat

Mikkeli, Savonlinna, Rantasalmi, Pieksämäki, Mäntyharju, Juva, Hirvensalmi, Puumala, Pertunmaa, Enonkoski, Sulkava, Kangasniemi

Kustannusarvion ja rahoitussuunnitelman tiivistelmä

Täydelliset kustannusarvion ja rahoitussuunnitelman taulukot sekä de minimis -tuki-ilmoitus ovat hakemuksen lopussa.

Kustannusarviota ohjaavat kustannusmallivalinnat

Kustannusmalli	Flat rate 40 % kehittäminen
Palkkakustannusten ilmoitustapa	Palkkojen yksikkökustannukset

Kustannusarvion tiivistelmä

	Haetut yhteensä €	Hyväksytyt yhteensä €	Hylätyt €
1 Palkkakustannukset	358 331	358 331	0
2 Matkakustannukset	0	0	0
3 Muut kustannukset	0	0	0
4 Ostopalvelut	0	0	0
Flat rate 40 %	143 333	143 333	0
5 Tulot (vähennetään kustannuksista)	0	0	0
6 Kertakorvaus hankkeen tuotokset	0	0	0
Nettokustannusarvio yhteensä	501 664	501 664	0

Rahoitussuunnitelman tiivistelmä

	Haetut yhteensä €	Hyväksytyt yhteensä €	Osuus %
1 Haettava EU- ja valtion rahoitus	401 331	401 331	80 %
2 Omarahoitus: kuntarahoitus	42 379	42 379	8 %
2 Omarahoitus: muu julkinen rahoitus	57 954	57 954	12 %
2 Omarahoitus: yksityinen rahoitus	0	0	0 %
3 Ulkoinen kuntarahoitus	40 000	40 000	8 %
4 Ulkoinen muu julkinen rahoitus	0	0	0 %
5 Ulkoinen yksityinen rahoitus	0	0	0 %
Rahoitussuunnitelma yhteensä	501 664	501 664	100 %

Rahoittajan arvio hankkeesta

Hankkeessa toteutettavien toimenpiteiden tavoitteena on auttaa ratkaisemaan Etelä-Savon metsien kokonaiskestävän käytön ja yhteensovittamisen haasteita tuomalla maakunnan alan toimitoimijoille käyttöön tälle alueelle soveltuvat keinot ja toimintamallit metsien kestävään hyödyntämiseen.

Hanke on uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 ohjelman TL 7 Oikeudenmukaisen siirtymän Suomi erityistavoitteen 7.1 Turpeesta luopumisen alueellisesti oikeudenmukainen siirtymä, mukainen. Hanke tukee maakuntastrategian, maakuntaohjelman ja älykkään erikoistumisen strategian Metsä-kehittämiskärjen tavoitteita ja toimenpiteitä.

Ratkaisun perustelut ja jatkotoimenpiteet

Hankkeen pisteytys ja yleisten valintaperusteiden tarkistaminen tehtiin maakuntaliiton pisteytysryhmässä 15.8.2023. Hankkeen katsottiin täyttävän yleiset valintaperusteet ja se sai pisteytysmenettelyssä riittävät pisteet edetäkseen rahoitettavaksi.

Etelä-Savon maakuntaliiton hankeryhmä käsitteli ja puoli hankkeen rahoittamista kokouksessaan 22.11.2023.

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö käsittelee hankkeen 7.12.2023 kokouksessa.

Rahoittaja puoltaa hakemuksen hyväksymistä

Kyllä